

LA RENAXENSA,

PERIÓDICH DE LITERATURA, CIENCIAS Y ARTS

SURT LOS DIAS 1 Y 15 DE CADA MES.

Preus de Suscripció.	Redacció y Administració.	Reclams.
Tres mesos. 6 Rals.		Los suscriptors, per ratlla. . 1 1/2 Ral.
Al estranger, tres mesos. . 9 »		Los no suscriptors, per id. . 1 »
Un número sol. 1 »	Carrer de Ripoll, n.º 22, pis segon.	Passant de 10 ratllas á preus convencionals.

SUMARI.

Francisco Xavier Dorca (Continuació): per *Emilió Grabit*.—Pensaments catalans: per *Joaquim Riera y Bertran*.—¡Adeu per sempre!! (Poesia): per *Magí Verdguer Callis*.—Dels cárrechs del General de Catalunya (Continuació): per *F. Maspons y Labrés*.—Las metamorfosis d' Ovidi; Traducció de Francesch Alegre: per *S.*—¿Hi vols venir? (Poesia) *Antoni Careta y Vidal*.—La reconstrucció del antich temple de Junqueras: per *A. Aulestia y Pignon*.—Corts Catalanas: per *M.*—Epigramas de Martial: traduïts per *S.*—Novas.—Reclams.

FRANCISCO XAVIER DORCA.

SA VIDA Y SAS OBRAS.

II.

No se sab que 'N Dorca haja escrit res en català, y aquesta observació sembla que ha de fer decaure un tant l'interés que puga inspirar l'estudi de la vida y escrits d'aquest sabí, en rahó d'esser esta publicació purament catalanista; mes axó res importa, per que, de totes maneres, á mes de qu'En Dorca era un sabí, y un català, y per lo tant una glorià catalana, algunas de sas obras son referents á Catalunya, y per aquestas rahons ha de tenir interés l'estudi d'aquesta glorià de la patria, que deber dels catalanistas es ferlas conèxer y sobresortir.

Ara, desde luego entrarem á donar una noticia descriptiva de totes las obras que té publicadas y un breu judici crítich de ellas.

La carrera literaria d'En Dorca deuria estudiarse de set maneres: com á mestre, poeta, orador, historiador, llegista, filosof y teólech.

Com á professor, nos n' hem ocupat ja, mes ara hi tornarem, estudiant de correguda 'ls set únichs discursos que d'ell nos han quedat, del temps que's dedicá á l'ensenyansa, á l'universitat de Cervera.

Com á poeta, no podem ocuparnos com deuriam, puig no han vingut á mas mans més qu' unas pocas poesias que copiarém en son lloch.

Com á orador, no es possible tampoch ocuparnos en, puig esta qualitat sols pot esser ben apreciada pels que 'l sentiren y est estudi desgraciadament no s' es fet ab En Dorca.

Com á hisroriador, tres son las obras d' En Dorca: la vida de Sant Feliu, los Mártirs de Gerona, y l'Episcologi Geroni. Mes aquesta última ha quedat manuscrita y per lo tant, no 'ns ne podem ocupar. Al publicar En Dorca los Mártirs, inclogué en un dels capitols d' esta obra la vida de Sant Feliu, axis es qu' al tractar de 'N Dorca com á historiador, sòls nos ocuparem de l' obra dels Mártirs.

Com á llegista, estudiarem á 'N Dorca de duas maneres: com escriptor de dret polítich, y com escriptor de dret canónich.

No 'ns será possible estudiar sas obras filosóficas, puig si bé se sap qu' escrigué uns discursos filosófichs, aquesta es la hora qu' encara no s' han donat á l' estampa.

Duas obras nos ocuparán la part d'estudi que, com á teólech, farem d' En Dorca.

En quant al método, per las següents noticias bibliográficas, nos ha semblat lo mes aposta seguir al següent: primer, copia del titol de l' obra; segon, exposició dels motius y fi de escriureria; tercer, noticia de la divisió y de lo que en ella's tracta; quart, judici crítich d' ella; y quint, noticias sobre las diversas edicions. D' aquest modo creyem qu' hi haurá tot lo necessari pera cumplir ab las exigencias de la bibliografía.

III.

ORATIO AD ACADEMICOS CERVARIENSES, IN MAGISTER VACATIONE DANDA CLARISSIMO JURISCONSULTO D. JOSEPHO MOLINERIO IUR. CIV. DOCT. ET PRIM. REG. PROFESSORI, HABITA A FRANCISCO XAVIRIO DORCA IUR. CIV. DOCT. ET IMP. INST. REG. PROPOF. IN MAIORI ACAD. THEATRO, KAL. QUINT. ANNI MDCC-LXXI.—CERVARIÆ LACETANORUM.—TYPIS ACADEMICIS.

Cap dels pochs escriptors que s' han ocupat de las obras d' En Dorca donan noticia d'aquesta: nosaltres empero, n' hem tingut en nostre poder un eczemplar, gracias á l' amabilitat del procurador de número de Gerona En Pau Prats, son duenyo.

Com se pot col·legir del titol, aquest discurs fou llegit ab ocasió de retirarse de l' ensenyansa 'l primer professor de dret civil, de la matexa universitat de Cervera.

En aquest discurs un no sab que admirarhi més; si la puresa del llenguatge, l'hermosura de la dicció, la galanura de las ideas, la delicadesa de las alaban-

sas, ó lo ben expressat afecte ab que parla de son estimat catedràtich. Miris com se vulga, y 's veurá qu' es una obra perfecta en son estil.

DE IURISPRUDENTIE CUM ELOQUENTIA FÖDERE.

Un edicte de Ferrant VI de 1749, confirmat per Càrlos III en 1762, que s' ensenyessin las Humanas Lletras á totas las universitats, y en 15 d' Octubre de 1772, encarregat En Dorca l' aula de Oratoria, obri son estudi ab la llegida del discurs que 'ns ocupa.

D' ell devem dir lo matex que de l' anterior.

INTER SOLEMNIA PARENTALIA PHILIPPI V MAGNANIMI CERVAR. ACADEMIE MUNIFICENTISSIMI, ORATIO AD ACADEMICUM SENATUM CERVARIENSEM HABITA Á FRANCISCO XAVIERO DORCA. IUR. CIV. DOCT. ET EXPROFESSORI ET HUMANIORUM LITTERARUM REG. CERVAR. PROFESS. QUAM HUMANIOR LITTER. TYPIS DANDAM.....—CERVARIE LACETANORUM: TYPIS ACADEMICIS.

L' universitat de Cervera, pagant un tribut d'agrahiment á son fundador Felip V, celebrava son aniversari ab una gran funció, en la que un catedràtich llegia una oració fúnebre.

L' any 1773 tingué est encarrech En Dorca, y ho compli tant bé que son discurs es sens disputa 'l millor de tots los que d' ell s' han conservat. Es tal la pureza del llenguatge qu' hom, al llegir-lo, no anyora 'ls dels clàssichs llatins. La dicció es elegant y castissa, demostrant una vegada més que nó en va era catedràtich de Humanas Lletras. Las ideas son grans y galanas, com s' hi prestava l' argument. Ab una paraula obehex totas las retglas de l' art y del bon gust, y 'l fondo retrata l' erudició d' En Dorca.

FRANCISCUS XAVIERI DORCA IUR. CIV. DOCT. ET EXPROF. ET HUMANIORUM LITTERARUM REG. CERVAR. PROF. AD ORNATISSIMOS AUDITORES SUOS GRATIARUM ACTIO, QUOD ORATIONEM AB EO RECITATAM IN SOLLEMNI PHILIPPI V FUNERE ALME ACADEMIE CERVAR. CONDITORIS AMPLISSIMI, ULTRO, SPONTE, AC SUI SUMPTIBUS. TYPIS MANDARI CURAVERUNT, HABITA IN SCHOLA HUMANIORUM LITTERARUM ACADEMIE CERVARIENSIS. VI. ID. IAN. ANNI MDCCLXXIV—PRESIDIS FACULTATE. CERVARIE LACETANORUM; TYPIS ACADEMICIS.

Los dexeables d' En Dorca, enamorats del discurs que son professor havia recitat en lo aniversari de Felip V, lo feren imprimir, sens que 'n sapigués res son catedràtich y afaginthi uns versos laudatoris. Al saberho aquest los hi doná las gracias ab lo discurs que 'ns ocupa, á l' aula matexa, contestant ab uns altres, als versos dels estudiants.

Tot axó 'ns demostra mes lo qu' hem dit en l' article I, del molt carinyo y estima ab qu' era tingut En Dorca per sos dexeables.

ADHORTATIO AD STUDIA LITTERARUM.

Es un discurs que llegí el 15 d' Octubre de 1774, dia de l' obertura del curs, y en ell desarrolla ab las bonas qualitats de sempre 'l tema anunciat.

DE PRESTANTIA JURISPRUDENTIE PRÆ ARTE MILITARI.

Discurs llegit á l' obertura del curs de 1775, 15 d' Octubre.

DE SPLENDORE ARMATÆ MILITIE EJUSDEMQUE PRÆ TOGATÆ, PRÆMIS AMPLIORIBUS.

Es un altre discurs llegit lo matex dia y més de l' any 1776, ab ocasió de la matexa solemnitat.

Lo segon y estos tres últims discursos, de qu' hem donat compte, s' estamparen junts á la estampa de la matexa universitat, formant un volúm de 107 planas en quart, al qual hi anyadí En Dorca una introducció. Aquesta recopilació té la següent portada:

FRANCISCI XAVIERI DORCA GERUNDENSIS IUR. CIV. DOCT. ET EXPROF. ET HUMANIOR LITERAR. REGII CERVAR. PROFESS. ORATIONES IV HABITE IN SOLLEMNIBUS SCHOLARUM INSTAURATIONIBUS AD ACADEMION CERVARIENSEM; AB EODEMQUE IN AUDITORIUM SUORUM GRATIAM TYPIS EDITÆ.

Com hem vist; totas las obras qu' en est article hem estudiat son escrites en llatí, llatí d' En Dorca que tanta nomenada tingué entre 'ls cursants de l' universitat de Cervera. Ells, fins després de acabada la carrera, quant llegian alguna composició llatina qual llenguatge fos molt bo, esclamavan: ¡es llatí d' En Dorca! Tanta era la sua fama! Y justa; no hi ha mes que llegirlas, y un se queda encantat, puig sembla impossible que en lo setgle XVIII, s' escrigués ab la matexa pureza y 'l matex bon gust qu' en lo dels antichs y classichs llatins.

Totas aquestas obras, en general, ja donan á compèndrer los grandiosos y estensos conexements de son autor, tant en dret, com en historia, com en filosofia, y sobretot en literatura.

IV.

En Dorca, com á poeta, es molt poch conegut, fins ara no 's tenia noticia més que duas poesias seuas, mes jo 'n donaré á conèxer duas més d' innéditas.

Se sab que 'n tenia moltras, mes no se n' ha publicada cap col·lecció, y lo que es més, no 's té noticia de que se n' hajan donat més que duas á la estampa.

Es una d' ellas la publicada á la plana 2 de sa oració de gracias á sos dexeables, per haver publicat son discurs de l' aniversari á Felip V. Los dexeables, al fer esta publicació, hi posaren com tenim dit, uns versos laudatoris á son mestre, y est feu una contestació en vers que diu axí:

Ad humaniorum litterarum auditores philippicam laudationem oratori gratulantes.

Carmen ut audivisti supera de sede Philippus,

Quo Panegyricum fertis ad astra meum;

Indoluit primo, laudum qued meumpe suarum,

Non sibi contingerit qui mihi pro eo fuit.

Ast ubi non meritis nobis dare sensit honores,

Et vatem arbitrio fingere multa suo;

Jam tennes, inquit, lituos quam classica malim;

Nec juvat altisonæ vocula falsa tubæ.

At vos felices, quod non Demosthenis aurem,

Aut Arpinatis, Maconique vivi,

Vox ea perculerint (neque enim, clamore trifauci

Tartara quo resonat, Cerberus ille simit

Nam si posthabitos vestro se carmine nobis

Sensissent; credo, non Rhadamanthus eos

Contineat, celeres quin vibret Homerus i ambos,

*Quin fremat Arpinas, quin tonet alter atrox.
Fallor; non doleant, sed vim mirentur amoris,
Qui fucum tantis fecert ingenüs.
Grandior huic dorcas visa elephantibus: atqui
Pymacus videar, ni foret ille gigas.*

Lo nomenclament de Bisbe y l'admissió de sa renúncia, inspirà á 'N Dorca la següent dècima:

«Unir la Gracia y Justicia

Es la mas completa gracia:

Pues no siempre va la Gracia

De acuerdo con la Justicia;

En mí no se hizo justicia

Cuando la primera Gracia:

Fué aquello todo de gracia

Y solo entró la Justicia

Cuando la gracia y justicia

Se unió en la segunda gracia.»

Al sapiguer lo Marqués de Baja-mar, que habia sigut nombrat bisbe son amic Dorca, li feu donar una serenata devant sa casa. En Dorca li contestà ab las següents dècimas:

«El Marqués de Baja-mar

Cierta gracia notició,

Que si la aceptase yo

Fuera obispo de Ultra-mar:

El honor es singular

Y para mí sin segundo

Pero si acá me confundo

De que vean lo que soy

¿Cuan léjos de anhelar estoy

Que me vea un nuevo Mundo?»

«A tal cumbre no es cordura

Que un viejo quiera subirse,

Ni tampoco el avenirse

Con mi pequenez su altura;

Tanto achaque, que me apura

Sobre el peso de la edad,

Es otra inutilidad,

Ni permite á mi conciencia

Ser Obispo en apariencia

No pudiendo en realidad.»

«La música con que Usía

Esta gracia notició

De mi Musa despertó

La dormida fantasía:

Pues si Música y Poesía

Tienen tan grande union,

Es muy conforme á razon

Que á músicos instrumentos

Con poéticos acentos

• Corresponda mi atencion.»

Aquestas duas poesías son inéditas, y l'trobarlas es degut á una pura casualitat, com l'haverlas recullidas d'entre gabells de papers sens importancia, pervinguts de capellans qu'hi han hagut en ma familia. Las ditas poesías no son ológrafas, axis es que hi podria haver alguna errada, qu'en tot cas seria de poca importancia.

Clarissimo jurisconsulto d. d. Joanni Paulo Janer et de Sagarra Reg. Cerrar. Academiae primario jur. civ: antecessori emerito D. D. Franciscus Xaverius Dorca juris civilis et humaniorum litterarum in eadem academia exprofesor. almæ ecclesiæ cathedralis gerund. canonicus gratulabatur.

At me præcipue, modisque multis

Consultissime, recreat, Janeri,

Quod pulchram tibi Sacetaniæ Allinæ

Re tamquam Themidi Minerva, palmam

Lumina detulerint celebritate.

Led me ipsum cruciat, pigetque multum

Quod præclaram adeo diem videre

Tecum non potui, meamque præsens

Præsenti addere gratulationem.

Nam quid splendidius tuo triumpho?

Quod tecum pariter triumphat omne

Doctrinæ genus; et probata virtus;

Et vis ingenii sagax; et acre

Rerum juditium; et virile pectus;

Et meus provida; navitusque in omni

Fungendo officio, negotio que;

Et splendor cathedræ; et forense himen

Et morum gravitas, suavitique;

Et vitæ integritas; fidesque summa;

Et quidquid Superi solent in unum

Perfecti glomerare et absoluti,

Quandoque viri perenne tentant

Exemplar sapientis exhibere.

Ergo quod mihi non perinde sane

Ut vellem licuit, procul remoto,

Ut licet facio; tibi que et Almac

Gratus Borbonii Schola Philippi,

Quod tantum alteri ab altero decoris

Vicissim tribuatur, ut sit anceps

Quis cui laureolam det ampliorem.

At tu, si assitium meum, Janeri

Tam grate accipias ut ipse præsto

Nullum censeo, ne quidem velipsum

Fraternum, tibi gratius futurum.

Com se pot veurer per son continguit, aquesta poésia la dirigí 'N Dorca, á 'N Joan Janer, catedràtic de l'universitat de Cervera, ab ocasió d'esser jubilat de la càtedra que desempenyava. Esta poesia's troba impresa junt ab lo discurs que un altre catedràtic llegí, com era acostumat, au ocasió de la festa que per l'espressada jubilació del dit Janer, tingué lloch.

(Seguirá.)

EMILIO GRAHIT.

PENSAMENTS CATALANS.

Á MON BON AMICH JOSEPH THOMÁS.

Amich meu: vaig á dirte per escrit algunas de las cosas que t' tinch ja ditas y otras que no t' he dit de paraula en l'agradós comers de nostras bonas relacions catalanistas. Pren la bona voluntat.

Un dels fets que més m'estrenyen y m'identifiquen cada dia al moviment literari de Catalunya, es veure que dins nostra *germanita* desapareixen, com avergonyidas, las rancúrias y diferencies polítiques.

Los espectadors d'un teatro s'assentan en las respectives localitats, y veuren qu'oblidan del tot las diferencies que 'ls enemistan, porque l'espectacle agrada y, en certa manera, sublima la vida íntima de quiscun.—Lo ver amor á la patria es com lo ver amor al art. Benhaja la renaxensa de l'amor á Catalunya!

Res tan llastimosament repugnant com l'antipatia que 's complaueu en mostrar certs catalans envers una llengua que no conexen.—¡Callin los mals fills y dexin en pau als estranys que cuydan de nostra rare!

Axis com fins ara hem tinguda y seguim, per dissort, tinguent encara la mania de las modas estrangeras ¿per qué no hauríam d'introduir modas catalanas?

Los detalls mes insignificants donan idea del patriotisme d'un poble y l'estimulan á refermar-se en l'estima del país.

No basta dir y cridar «¡Visca la patria!»; obrar, obrar es lo que cal.

Bo es encomanarse als sants de las esglesias, pero es millor fer per manera que no s'apaguin per falta d'oli las llàntias de las capellas.

No ecstremem per cap preu nostr' amor á la mare patria.

La falta d'amor patri es odiosa: l'ecceés es ridícul.

M'agradaria qu'eczistís la llengua universal no més que per una cosa: pera veure com seria en aquí Catalunya *catalanisada* avans d'una setmana.

Si, com diu tothom, Catalunya es lo millor d'Espanya, ¿á qué distraure nostres esforços de Catalunya?

Dirán que som egoistas: ¿y qué?—L'egoisme ben entés es la primera de las primeras virtuts.

—¿En qué 's diferencia un foraster que diu mal de Catalunya d'un catalá que no 'n diu bè?—En res.

No 'ns cansém de *catalanisarho* tot, lo que bonament catalanisable sia: individu, familia, municipi, provincia.

Tornant enrera es qu'hem d'anar avant.—Y desd'ara declaro qu'aquest pensament sembla *retrógrado*, precisament per lo molt y molt *adelantat* qu'es.

No he vist prenda qu'afavoresca mes la cara qu'una barretina vermella un xich ben portada. Si es noy qui la du, fa ressaltar li sa ignocenta bellesa; si es jove, sa bellesa varonil; si es vell, la bella dignitat de la cabellera y de las fesomias.

Axis com la barretina fa ressaltar la boniquesa, la caputxa blanca mitx, tan sòls mitx *ampurdanesament* portada es lo millor march d'una cara roja fresca y pura.—Las pagesetas encaputzadas tenen quelcom d'angelical.

L'us del porró prova 'ls hàbits de moderació en la beguda y ensemps lo genial económic dels catalans.

Es imposible que molts no hajan pensat, y es molt possible qu'algú haja dit en lletres de motllo lo que acabo d'insinuar. Tan se val! Si es cert, bo es repetirho.

Musichs, pintors y poetas catalans: los grans mestres de l'Art han immortalisat llur nom no planyén temps en l'estudi de melodias, costums y poesias populars. No planyeu, donchs, vosoltres temps pera meditar y seguir semblant conducta.

Sembla que d'un bon tros de temps ensá los castellans no escassejan respectuosos elogis á Catalunya, y sembla que jorn per jorn van comprenyent més que si Espanya fos sols Castella, Catalunya se'n podria ben riure.—Val mes tart que may.

Als qui 'us acusin d'alabar molt las cosas de casa vostra, dieulos que s'alaba molt lo que molts s'estima.

No es, amich, fanatisme de patria que 'm fa assegurar que 'ls pobres de solemnitat catalans se diferencian notablement dels vinguts d'altras bandes. Per regla general, captan ab mes dignitat y ab mes dignitat agraheixen lo que captan.—Posahi esment.

Parlar castellá ab un catalá, com nosaltres es turment qu'he patit, pateixo y patiré molt poch en ma vida, si á Deu plau.

Lo catalá qu'á grat scient parla castellá acóblis ab castellans, y si no 'n troba.... que se'n payri, però que no 'm molesti á mi ni als meus.

Duas cosas me fan pór, verdadera basarda: pensar que podem perdre 'ls carers de patria que 'ns restan, ó qu'han d'esser desagrafiits, temps-á-venir, los esforços que fem pera conservarlos.

Nostra literatura ha d'esser no l'arena d'hont lo ventjol esborra los escrits, sinó 'l ferro-fos que guarda eternalment los relleus que s'hi laboran.

* *

Si tots los catalans n'os sabiam entendre com cal; si partissem tots d'un pensament comú que presidís nostres penaments, desitjos y actes, nos avesariam a no fer altra política que una, que podria anomenarse *política casulana*.

Y ja que l'ideal sia irrealisable, amich meu, fessim tots per manera d'acostárnoshi!—Tant de bo de Deu!

Per avuy ja 'n déus tenir ben bè prou, amich meu. D'aquí a altre dia y mana de qui t'ho es de tot bon cor

JOAQUIM RIERA Y BERTRAN.

¡A DEU PER SEMPRE!!

Qui no es trist de mos dietats no eur.
(Ausias March.)

¡A Deu somnis placévolts dels temps de juvenesa!
¡A Deu il·lusions dolces d'un cor rublert d'amor!
que l'arbre de esperansa, tot fulles de tendresa,
boinejat ne resta pel desengany traydor.

Estones falagueros qu'en jorns de benhauransa
en llachs de mel rosareu les ales del meu cor;
floretes qu'he cullides camí de la frisansa,
a us llenso mustigades!... a Deu mon dols amor!

Ma sort ¡ay! malestruga el pit va rosegantme
ab bech de corp ferestech y 'm xutgla 'l meu alé,
y com pel sol la rosa, ¡lasset! vatx assecantme
perduda teta mena de gotx y de plahé.

Ni 'ls pares conegueran que fos la canya seca
qu'al seu devant fa ombra, despulla d'un fill seu;
com sol ixent mireume qu'al dematí s'axeca,
guáytaulo a la vesprada qu'anyora son vol breu.

Ahl solet rodantne del mar la bella vora,
mos ulls ja morts caygueren damunt del seu front blau;
vegí, fugint, ossada pellada pel defora
y n'era la meua ombra!... l'imatge de ma nau!

En terra de mos pares un vergeret tenia,
plantava hi mes floretes de virolats colors;
mes quant ja primerenques jo tot m'hi embadal·la,
un llamp me les desfulla! A Deu verger y flors!

Ab ma potent paleta castells de llum n'alsaba,
els àngels hi cantaban les verges responent;
y quant ab mes dolsura en banys d'amor jogaba,
brunzí la tramontana, y tot s'ho emportá 'l vent.

Ara sens cants, sens somnis, sens verger, sens floretes,
a dalt d'un aspre serre hont sols m'hi trova 'l vent,
la meua llar remembro, recort mes amoretes,
y vatx acanyulintme, la carn se 'm va fonent.

Mos planys les roques senten, els boscos els recullen;
els arbres m'acompanyan ses rames fent plorar,
els ayres se 'ls ne portan y mar enllá 'ls esbullen,
mes les ones dolentes me 'ls tornan a portar.

¿Qué'm dexis donchs fortuna si 'ls bens m'arrabassares?
¿qué'm que la Verge santa ja tant habent perdut?
la fé tant sols me resta!... jo prech que tu m'ampares,
ab ton intell abrigam, en mos treballs acut.

Barcelona 4 agost 1871.

MAGÍ VERDAGUER Callís, de Vich.

DELS CARRECHS DEL GENERAL DE CATALUNYA.

(Continuació.)

Los dos carrechs dalt expressats eran los de suprema gerarquia en lo govern nostre; apres venian los altres diferents carrechs, tots los quals eran compresos en lo nom comú de Oficials del general. Tots ells tenian obligacions comunas, com eran la de prestar sacrament y homenatge en poder dels Deputats, a introit de sos oficis, de portarse be y llealment en totes las cosas a ells tocants per rahó de llurs oficis, de guardar lo secret, de no pagar ni haber promés diners per son nomenament, de denunciar los fraus de que haguessin noticia, de no admetre quantitats ni donatius, pendre part en cap arrendamt del General, de treure los llibres, encomats a son carrech, de cosa de lo Deputació, y altres menos importants. Pers a mes tenian altres peculiars de llurs oficisque son los que anem a posar.

Assessors, ó advocats.—Son carrech era veure, reconexer y apuntar tots los processos y escripturas del General, advocant en totes las causas, actes y qüestions del mateix y satisfent de paraula ó per escrit a quants negocis fossen consultats per los Deputats, tocant al bon régimen y administració del seu govern. Eran dos; son carrech era sisenal ó millor bi-trienal, debent un d'ells mudar cada trieni, romanent l'altre per lo trieni aprèssegüent. Debiau ser nadius del Principat de Catalunya ó Comtat del Rosselló y Cerdanya, esser Doctors en dret y haver practicat com a tals cinch anys complits.

Si may se oferia algun duple sobre la inteligencia de algún Capítol de Cort, ó de algunas paraulas de aquell eran obligats dits Assessors juntament ab los Deputats y Oidors de comptes, sens aplicarhi altres Doctor, dins vint y quatre horas apres que era suscitada tal dubte a interpretar aquell, estrenyent tot lo que poguessin dita interpretació a la lletra de dit capítol.

A mes pera obviar als grans danys que prevenian de las moltes oposicions, ó tercerias com avuy diriam, que feyan las mullers dels delitors del general, a las execucions contra 'ls seus marits fetas por los Deputats, eran obligats dins dos mesos apres de feta dita oposició de estimar los bens del debitor y declarar la dita causa de oposició.

Devian tenir residencia personal en la ciutat, vila ó lloch ahont eran los Deputats, pera millor satisfer als consells que 'ls eran demanats ó comanats, no podent fer ausensia en tot un any, que passés mes avant de dos mesos y encara precehint voler ó licencia dels dits Deputats; y quiscuna setmana, dos dias, que conforme a consuetut eran dimars y divendres, al

demati y al despres dinar, devian acudir en Consistori pera satisfacer millor dits Consells.

Advocat fiscal.—Son nom mateix indica lo qu' era y sas obligacions eran las mateixas que en tot tribunal y per dret comú tenen los fiscals: Lo mateix que ab los Assessors, son carrech se provehia y mudava de dos en dos trienís.

Escrivá major.—Era de son carrech la otorgació de las escripturas referents al General, diventlas tenir reconditas y ab molt bon ordre en lo armari corresponent, sens poderne dar copia simple ni auténtica á persona alguna sino prechint deslliberació de Consistori, tant de las arxivadas com de las que eran en son poder del trieni. A mes devia tenir un llibre apart ahont posarhi totas las deslliberacions fetas en Consistori, mes, prenent avans nota de la deslliberació, allargantla despres en un paper pera que los Deputats ho llegissen y conformatos ab son contest, estenderla en lo dit llibre, despres de ferla firmar per los Deputats y Oidores qu'haguessin deslliberat; qual llibre era tancat en un armari dins la sala del Consistori, del qual tenian la clau dits Deputats. A mes devia estendre las lletras, dins tres dias de sa provisió, aixis closes com patents, que los Deputats li manavan expedir no podentlas sagellar que primer no las registressin; escriurer en lo dors de las lletras misivas que ells rebian lo dia y any de sa rebuda, solicitar la resposta de las mateixas y tot hora quan los dits Deputats responian á alguna de ditas lletras, notar en lo dors de la mateixa lo dia y any de dita resposta; posar en un llibre apart las interpretacions y deslliberacions que 's feyan sobre 'ls capitols de Cort; y estendre las provisions ó nombraments de las Deputacions locals y dels oficials de la Deputació.

Era obligat á assistir en sa instancia ó lloch dedicat per rahó de son ofici, cada dia, duas horas al demati y duas despres dinar y á mes tant quant los Deputats assistian al Consistori, debent apuntar cada dia en lo dietari, los oficials de la casa de la Diputació que faltavan á sa estancia. Cobrava salaris per rahó de las escripturas que feya, essentne obligat á donar cinquanta florins al Racional, al Regent los Comptes y al ajudant de dit Regent per los arrendaments fets per los Deputats.

Apart de dits carrechs ó obligacions generals, ne tenia d' altres referents á las diferentas escripturas que per ell passavan; aixis era obligat dins tres dias apres lo acreador censalista hagués firmada la apoca de rebuda, de donarli bona y expedida copia; devia fer las soltas dels preus dels censals que lluhian los Deputats; posar en las provisions de las Deputacions locals la clàusula expressa de que sidins dos mesos de haver finit llur trieni, no haguessin donat y lliurat llurs comptes al Racional, perdrian lo salari de dit trieni, y en la dels Oficials, clàusula expressa de no haver donat ni promes donar diners pera la provisió de tals oficials: no podia per ell ni per tercera persona, lliurar á algú dels Arrendadors la posesoria de bolia arrendada ó altres drets, fins y á tant que las fermansas fossen abonadas y haguessin firmat debent portar un llibre en lo qual fossen continuats los noms, agnoms y cognoms de las fermansas dels arrendaments,

ab la aprobació y firmas dels Deputats: y altres que no posem pera no esser massa difusos.

Dit Escrivá major tenia en sa taula un escriptent que tenia carrech de posar en forma totas las lletras, cautelas y altras escripturas que passavan en ma y poder del dit Escrivá major, fent los albarans dels propis usos que se acostumavan donar als Deputats.

Ajudant primer de Escrivá major.—Lo Escrivá major tenia tres ajudants personas també de carrera que 's distribuían entre si diferentas feynas corresponent á aquell. Lo primer ajudant devia portar nota de totas las épocas de las pensions que pagava lo general de Catalunya, apuntar cada any en lo capbren dels salaris dels oficials del general, la paga de llurs salaris, portar dotze capbreus fets per mesadas de tots los censals que feya lo general y un altre capbren pera continuarhi tots los salaris dels Doctors del Real Consell y dels Deputats, Oydors y Oficials de la casa. Se pot dir que tenia á son carrech tot lo referent als censals, á las llucions dels mateixos y als pagos que devia fer la casa de la Deputació portant per aixó los llibres corresponents.

Ajudant segon de Escrivá major.—Notadas totas las épocas per lo ajudant precedent, venia á carrech del segon, lo anarlas estenent y posant en deguda forma, servir l' ordre ab quo 's feyan y nombrarlas en los querns ó llibres que duya al efecte.

Ajudant tercer de Escrivá major.—Tenia obligació de registrar totas las provisions, cautelas y demás emanat del Consistori de Deputats; mes era son principal carrech tot lo referent á la actuació dels processos de las causas aixiscivils com criminals y execució é inventari dels bens dels deutors del General, pera lo qual devia subjactarse á nombrosas reglas.

Dits ajudants tenian la Escribania en lo pati de baix de dita casa de la Deputació, y devian estar en ella duas horas al mati y duas apres dinar y sempre y quant los Deputats volguessin.

FRANCISCO MASPONS Y LABRÓS.

LAS METAMÓRFOSIS D' OVIDI:

TRADUCCIÓ DE FRANCESCH ALEGRE.

Lo segle XV fou en veritat lo segle d' or de la llengua catalana. Intérprete de tota mena d' idees, de desde la mes abstracta filosofia fins á la mes lleugera y festiva sátira, de desde la obra històrica de plan mes vast y estens fins á la mes menuda obra ascética, adquirí en la ploma de nostres bons prosistas, aquella flexibilitat tota sua, aquell caràcter peculiar que la diferencia de totas las demás d' aquella época y que es *l' agre de terror*, que en una pera nosaltres gran diada esmentava y en sos dictats nos feya sentir un discret mestre.

Armónica rotunditat, enginyós lligament dels membres per un hipérbaton de bona llei que 'ls col·loca per l' ordre gerárquich que las idees per ells

espressadas demanan, sobrietat y com á consequència, vigor y forsa, tals son las qualitats que adornan á la frase catalana dels escriptors de nostre segle d'or, qualitats que com á llegat havia rebut de sa mare la llatina y que aná perdent quan la esvahida ra torrentada que l'oratge de la política empenyia ver lo llit de sas claras ayguas las enterboli, inmiscuinthi elements estranys, tant bons com se vulga en ells sols, pero impurificadors per essència al escamparse mes enllá de sas naturals fitas.

Qualsevol dels nostres lectors que conega la traducció dels *Libres de transformacions del poeta Ovidi* feta per Francesch Alegre, ó que passe 'ls ulls per los capítols que com á mostra 'ns proposam donarlos,hi, convindrà de bon grat en que no es en esta obra en la que menys hi descollan aquelles qualitats idiosincràtiques de la pura llengua catalana y en que no fora l'Alegre hu dels autors antichs que menys merexés esse recomanat á la joventut estudiosa que 's proposa ressuscitar, fins allá hont se puga, l'us en tot y per tot del nostre patri idioma.

Pocas novas son las que sabem del autor que 'ns ocupa; que fou Barceloni ho diu En Torres Amat trayentho d' En Nicolás Antonio y d' Hervás; que no ocupava una molt humil posició sembla poderse despendre d' onas paraulas que estampa en la dedicatoria de sa traducció del *Metamorphoseos* á la filla dels Reys Catòlics Joana la Orada, al dir que ningú mes digna que ella de que li endreçás sa traducció, «per lo que so yo seu favorit», sa erudició y sa profunda conexensa dels autors llatins y grechs la fan palesa la traducció catalana que esmentam, la de la primera guerra púnica, que eczistia manuscrita dedicada á M. Antoni Vilatorta, ab data del 1482 en lo n.º 399 lletra O de la Biblioteca del Convent de Carmelitas descalços de Barcelona y la traducció llatina de *La Iliada* estampada á Bononia l'any 1776; (1) y tant, sino mes, que tot axó, sos llibres de sengles comentaris ó *allegories e morals exposicions*, com ell 'ls titula, á cada una de las transformacions que trasllada d'Ovidi, fets en forma de diàlech sostingut per vint doctors antichs, que la Verge Maria atenent á sa deprecació li tramet, guiats per Micer Joan Bocaci, y ahont (unich judici que la llegida superficial d' alguns trossos 'ns permet fer) al costat de hipòtesis las mes xocantas que fan recordar las sutilesas dels antichs escoliastas, y d' un violent y no interromput eczercici de gimnástica intelectual, y passeiens la frase, que li obliga á fer sa matia de desentranyar l'origen de totas las faulas, s' hi veu una asombrosa erudició, no rara per altra part en la época en que 'l nostre autor escribia.

Ab tot y á pesar de sa innegable competència, cal confessar que sa traducció, com á tal, no val com sembla que fora d' esperar, las condicions del traductor atesas. Deu nos guarde empero de ferli cap càrrech per un defecte comú á molts dels traductors d' aquella época y que 'ns fa mal d' ulls avuy en dia,

que fins s' arriba á sacrificar en sa originalitat la llengua en que 's traduhex, mentres 's puga donar una idea literal de la major copia possible de paraulas de la obra traduhida. Est defecte, ¿será aventurat cohonestarlo creyent, com creyem, que en aquells temps, en que una profunda conexensa de las llenguas ditas mortas y de ilurs mes capdals monuments era la eczecutoria de il·lustració de la gent culta, 'l traductor no anava tant tocat y posat en reproduhir punt per punt fins 'ls detalls mes nimis, y 's permetia, afeigint coses de cullita propia per embellir sa traducció, una certa llibertat que tothom savia fins ahont arrivava, per quant qui mes qui menys, 'ls que llegian la traducció podian consultar en son original la obra?

Los nostres lectors podrán calcular los quilats de rahó que tenen las nostras apreciacions sobre la traducció de las faulas d' Ovidi de Francesch Alegre, ab los capítols, que, esmenats no mes en la puntuació pera major claretat, pensam donarlos,hi, condensant per avuy y que havem copiat del eczemplar en caràcter gòthich que 's guarda en la Biblioteca de San Joan d' esta Ciutat, hù dels poch (n' hi ha un altre en la Biblioteca Episcopal de Vich) que 's conservan, y que fou, segons en ell, y en sa última plana consta «estampat en Barcelona per Pere Miquel; benaventuradament en España e en los regnes de Aragó regnant los invictissims e preclarissims Don Fernando e Dona Isabel. Any MCCCCLXXXIII á 24 de abril.»

S.

CAPITOL VUYTE E TRASMUTACIÓ NOVENA DE DAPNE FILLA DE PENNEU RIU EN LORET.

La primera amor que de Phebo se troba fon quant' no per ignorant sort mes per satisfer á la indignada ira de Cupido, se anamora de Dapne, noble e gentil donzella, filla del riu Penneu, é fon en tal manera; que ensuperbit lo animo de Phebo per la mort de la dita serpent (1), passeiant lo spacios ayre encontra lo fill de Venus portant arch e sagetes, al qual menyspreant ab paraulas de burla dix: O veciat minyò, criat entre amors e delicats deports, ¿quin gosar te acompanya en aportar aquexes tant forts armes, soberga carrega a tes forces? Dexa, dexa presumcio de tant foll cuydar e lo pes delles remet a mos forts braços qui, tirant, son acostumats de fer profundes nafres en les cossos de grans animals, e qui novament ab multitud de sagetes han dada la mort a fiton, diforme serpent, terror de tot lo mon. De tals raons indignat lo love Cupido maliciosament li respos: Ol quant te seria millor, Phebo, lo inutil temps de ton viure ocupasses en menyspresar la flaqueza dels bens, los quals lo teu animo de poch avasat no pot soportar, que com ab vanitat de folles paraules des-

(1). La serpent fiton que entre altres monstrosos e animals la calor del sol havia engendrat de la terra humida ab las ayguas del diluvi y que Febo matá ab sas sagetas, segons conta Ovidi en lo capítol anterior á aquest—S.

(1) Dice. de escritores catalanes. Torres Amat, (art. Alegre).

pens aquell en maldir les mies divulgades laors, que certament, quant los Deus al animals avansan es menor la tua gloria de la mia; e si de aço per sperien- cia vols fer la prova, ab lo teu tant fort arch fem lo pijor que pugues, e del meu flach te guarda si pots; e dextant lo indignat de tant furiosa resposta, prest ab la leugeria de ses ales se porta en lo mant de Parna- so e en la ombrosa torra hon per propia habitació aturava, e aquí pres de la gran aljava dues sagetes de diverses operacions, la una induint a amar, la al- tre causant avorrimient. Era la primera de limat or ab la punta afabrida, la segona de aspre ferro e mal limat, de la qual lo vindicativ Copido nafra lo cor de Dampne, filla de Penneu riu, tant indignantla contra Febo, que dell fugia, com de pestilencia e mortal enemich, no sol la vista mes encara lo nom; qui ab la daurada profundament nafrat no reposava sino en la vista de aquella, qui, fugint son acost, elegí, servint Diana, castament viure per los deserts e sil- ves aon desnuda passejava, vestida de grossos draps, ab los cabells sens negun adob escampats per ses spatles. Molts en matrimoni la demanaven per la sua gran bellesa, los quals refusats, sens conexença de home no sabia los nupcials aparells de Ymeneo, deu de les noces, ne curava de les ansies que la vida ane- morada causa. Quantes vegades li dix son pare: cara filla, la tua edat me es deutora de nets; e perço, si á tu plan, de tants nobles desijant ton acost elegeix un ab qui benaventuradament fines ton viure. E ella, com á un leig crim avorrint lo matrimonial jou, te- nyia per vergonya de rossa color lo tendre cuyro de la sua bella cara, e ab los estesos braços afalagant abraçava son pare ab tremolosa veu dientli: si en la reverencia vostre, senyor pare, mos prechs trovan algun loch, nom sia per vos negada la virginitat po- der tot lo temps honrar, cosa ja obtenguda per Diana de son pare. E aquí lo antich riu responnent deya; no per desig de desviar ton pier me stich de consentir al que demanes, mes la tua excellent bellesa obvia a tant frets vots. No dexa Febo de amar e, vista la de manera, per semblant desig haver la per muller, esperant tant limitat desig poder portar a fi; mes en aço manca la sua astrologia e endevinar. Com les leugeres arestes del li pentinat se enseman acos- tades al foch, axi les anemorades flames ocupa- ven los membres de Febo, e axi ab les malpresespe- ranças nudria lo esteril amor. Adelitaves en mirar los escampats e descomposts cabells penjar entor del blanche delicat coll, no se oblidava estimar la bellesa de aquells si ordonadament fossen posats, mirava los resplandents ulls semblant dues clares esteles, mira- va los rossos labis dels quals lo mirar li causa novell desig, loava la egnal larguesa de sos dits, contem- plava la lindesa de les mans, desijava de sos larchs e be acompassats braços esser sovint abraçat, levava ab aquestes suma de les amagades belleses. No bas- taven sos crits en aturar della fugint la leugeria, a qui ab enamorat gest deya: no fuges de mi, graciosa nimfa, que no com a enemich te seguesch, mes com un singular e ferm anemorat sol desijant ton be: dexa tan soptat correr als servos e anyells encalsats per los leons e lops e a la coloma fugint lo strepit de

la volant aguila, lurs natals enemichs. Las! quant tem axi corrent no caygues, havent ten yo dada oc- casió; guarda la aspresa del camí, asegura ton correr, e si tems de mi esser aconseguida, te promet que ab lo pas reposat te seguire de luny per la que so aquí tant plaus, e conexer mas no laurador de terras ne pastor de ovelles qui ab regirada vistada e cabellsmal pentinats te dega espantar, o dona poch avisada e no saps de qui fuigs: la terra mia es Delphon e la clara illa de Tenedo, es Jupiter mon pare; per mi se cone- xen del temps los variats estamens, passat, present e esdevenidor; per mi concorden tots los instruments, mia es la art de tirar ab sajetes; pero lo seu colp ha en- sercat Cupido poch ans per mi menspresat, apuntant ab fonda nafra mon descubert cor: lo art de la medici- naper mi es estada trobada, inventor de les coses me anomenan la gent del mon, la virtut de les herbes es a mi subiugada. O las, mesqui, que lo apassionat amor no admet medecincs ne herbes, e delles, ab qui ha molt causat malalt e retut sanitat, no puch a mon mal ajudar. Volia mes dir, e ella, refrescant lo correr, dell mes se lunyave dextant son parlar estroncat; e lavors li paragué mes bella porque lo vent qui al de- vant li dava, alsant les faldes de sos vestits, desco- bria la delicadura dels amagats membres e lo ayre escampava los seus daurats cabells; per on fet im- pacient com los que molt aman, apres de molts prechs en va despesos acostumant deslibera dexar les corteses raons e humils afalachs e encalsantla, experimentar lo estrem de ses forces. Aparian los dos no de altra manera que se amotra la lebra encalsa- da per un leuger ca, qui ab cuytat correr cerca levarli la retreta no ab menys cuyta cercada per ella; reno- va lo ca ses sperances, quant ven que li avansa mol- tes vegades; en va obrint la boca fuig la lebra ja vensuda dextant sovint del pel entre les dents del ca; axi Febo e Dampne leugerament corrien ajudats la un de sperança, lo altre de temor; lo qui encalsava, ajudat del fervent desig, ab mes leugeria corria ia quasi tocant les spatles della fugint, ab lo cansat ale sovint movia los seus prims cabells: qui puys se viu axi apreçada e desfiada de campar, no dextant la pri- mera duresa, ab breus paraules com la necessitat re- queria, girada a les ones de son pare, dix: si tenen los rius neguna deitat, sia yo per ella ajudada, e aquesta bellesa, per qui tant a aquest so placent, sia p r la terra devorada, o mudada en nova forma tan- que cami a sos fervents desigs. A penes acabava tals paraules, quant un fret adormiment liga tots los seus membres cobrint aquells de dura escorça; mudanse en fulles sos delicats cabells, crexen los braços en largues branques, e los peus, poch ans leugers en correr, mudats en immobles raelis ferms estan; final- ment fonch convertida en arbre, la sima del qual fon la sua delicada boca; rete tostemps en les fulles verdor testificant la passada bellesa. Ne per aço cessa la amor de Febo, qui ab la dreta ma prenent lo peu del arbre, lo senti desus la dura escorça tremolar, e volent lo besar, encare dell se lunyave: aquí dix; pus no pots esser de mi, com desijava, estimada muller, seras arbre meu anomenat lorer; e no per satisfer a tos cruels desdenys mes a la gran amor que te aportada,

te vull fer aquesta gràcia, que sies corona dels laureats poetes e dels qui per algun assenyalat acte merexeran triomfo: seran ab diversos esturments cantades les virtuts davant los triumpfadors. Acabava tals raons e lo arbre, baxant les branques, mostra a ellss consentir; de qui Febo component una verda corona, primer orna lo seu cap.

HI VOLS VENIR?

Bella nineta

que vas á emplenar
ton cànter d' ayga,
d' ayga del riu,
fermada á un arbre
ma barca hi tinch
y, junt ab ella,
dos rems petits.

Ab ells m' allunyo
quan vull d' aquí,
mon bertrol tiro
quan ja só endius,
y aixís agafo
lo peix bonich.
¡T' agradaria!

¿Hi vols venir?

Si assó 't cansava,
tot desseguit
cerquem l' ombreta
del bosch gentil
hont sempre canta
l' aucell festiu.
Tot fent coronas
pera cobrir
lo teu front d' àngel,
tot lo matí
contaré coses
del temps antich
que á mi 'm contàren
quan era nín.

¡Ay! si vinguesses
fóra felís!

Digas, nineta,

¿Hi vols venir?

¿Veus que gent passa
per lo camí?

Ván á l' esglesia
la missa á oír.

Es un sant home

lo qui la diu:

sempre 'l visitan

aymadors fins,

ell los pregunta,

y ab sols un sí

tota sa vida

restan units.

¡Calma, nineta,

lo meu neguit!

¡Per Déu responme!

¿Hi vols venir?

Ella, la neta,
qu' está sofrint,
lo cap abaixa;
en pur carmí
tenyeix sas galdas;
com defallint,
s' agafa á un arbre;
llansa un sospir;
y de sa boca
ne surt un sí,
mentres encara
pels monts vehins
tota confosa
va repetint
la veu del eco:

¿Hi vols venir?

ANTONI CARETA Y VIDAL.

LA RECONSTRUCCIO

DEL ANTICH TEMPLE DE JUNQUERAS

Lo dia 15 del passat mes d' Agost, festivitat de la Assunció de Nostra Senyora, presentava una extraordinaria animació la nova barriada del *Ensanche* situada á la dreta del passeig de Gràcia y al entorn de la Plassa anomenada de Cerdà: balcons y finestras engalanats ab vistosos domassos, gallardets y banderes de variats colors voleyant en mitj los espayosos carrers, archs de senzilla y ben combinada disposició á l' entrada d' alguns d' aquestos, altres mil ornaments, en fi, que de dia presentavan un aspecte molt pintoresch, encisavan de nit ab las profusas alimarias que ja en los balcons de las casas ja entremij dels hermosos jardins que la major part d' ellas tenen, produian un efecte deliciosament poétich, que ho era mes encara ab los alegres sons de varias músicas qu' alentavan al ball al fantasiós jovent.

De tal moviment en aquells carrers per lo comú solitaris, de tals extraordinarias mostrars de satisfacció, ho era causa lo faust succés d' haverse obert aquell dia al cultu publich ab una solemne funció religiosa, després d' haverse consagrat lo dia avans, l' iglesia Parroquial de la Puríssima Concepció, que altre no es que l' antich temple de Junqueras reconstruit, que, junt ab l' edifici-convent, estava situat en la plassa del mateix nom en esta ciutat, y qual enderrocament, en Mars de 1869, fou altre d' aquells actes ab que la Revolució de Setembre del any anterior mostrá per desgracia ser ben filla de nostre país, y que 'ns feu notar un xocant y sensible contrast entre la alta transcendencia de sos intents y la mesquinesa d' alguns de sos actes. Y aquí 'ns ve á la memoria 'l recort d' un altre monument que no tingué la sort del de Junqueras, y que també fou víctima ignocenta no sabém de quin interés general, ni de quina perentoria necessitat. Parlém del antiquísim temple de San Miquel, qual original construcció é interessant historia 'l feyan considerar com una joia de gran valer y de que ne podia ab justicia estar gelosa la Ciutat Comtal. Mes dexém que las

rojencas pedras de sa fatxada jaguen, y encara per sort, arreconadas en los baxos de la Casa de la Ciutat per vergonya de qui tinga una guspira d' amor'al art, y desitjem qu' alguna ma amiga las hi dongue l' honrós destí qu' han tingut las del que avuy s' axeca sever y majestuós en mitj del pla que destinat á edificació s' estén entre Barcelona y Gracia y en lo que será algun dia carrer d' Aragó.

Pera 'ls lectors qu' hagen pogut contemplar alguna volta l' antich temple y monastir derruit en 1869 y que fins l' any 1808 fou morada de las religiosas de l' orde primerament de *Fidei et pacis* y despres de la Real y Militar de San Jaume, inútil será descriure la nova iglesia que ab los materials y plan d' aquell s' ha construït, apart de la fatxada de que aquell carexia; mes pels qui no haguessen visitat un tan bell monument del art cristià, 'ls presentarem una severa fatxada de pedra de qual centre y en la part inferior se destaca un petit portich que termina en àngul. Damunt d' aquet s' obra 'l rosetó ab senzills calats formant varias anells rodejant una de central, rematant lo frontis en una cornisa que sols està comensada y en qual vèrtice s' alsará un petit arch ó capelleta en la qual hi haurá un imatge de la Verge. Si entrem després per dessota l' arch en oïva que s' obra en lo portich qu' hem descrit, 'ns trobarém dessota l' entexinat del trespol d' un chor alt y podrem abarcar d' un cop d' ull tota l' estensió de la sola nau que forma 'l temple. Sa puresa de lineas, que 'ns recorda los primers temps de la vida del art gotich, 'ns causarà agradosa sensació, y 'ns farà esmaginar aspecte que deurà produir quan las elegants finestras d'exen passar la llum per entre 'ls pintats vidres; quan des-sota l' ábride s' axeque, en lo lloch que ocupa avuy lo altar provisional, un ben treballat templete del mateix estil que 'l del edifici y en mitj del qual s' ofere-rexe á l' adoració dels fidels una Puríssima de blanch marbre; quan los altars adornen l' esglesia sense quitarli l' armonia general ab sos senzills retaules, y quan cobrexe, en fi, lo paviment un ben combinat mosaich (1). Allavoras l' home animat de elevats sentiments qu' atravessant lo claustre immediat á l' esglesia (que lo es lo del antich monastir) y cridat per las sonoras veus de las campanas de la torre, que semblant á la del que fou temple de San Miquel, s' alsará en un dels ànguls de dit claustre, entre dins la nau, ja ressonant per ella las armoniosas notas de l' orga confonentse ab las sublimes del cant pla, y vejent l' il·luminat altar rodejat d' una aureola de perfumat encens, ja si á las darreras horas de la tarda vé á contemplar com lo sol se despedeix per última volta d' aquellas lineas ab que durant lo dia jugueteja animantlas ab sa llum; en mitj d' aquella esplendent visió, durant aqueixas emocions indefinibles no podrà menys de recordar que tals preciosos moments, los deu á la forsa y constancia qu' inspi-

(1) Todas las obras á que 'ns hem referit dehuen ferse en lo temple restaurat, axis com la protecció de las personas piadosas y ayments del art, vage facilitant los medis pera portarlas á cap.

ran lo sentiment religiós y l' artistich qu' es fill d' aquell, y que animant á alguns bons patricis los han obert lo camí pera tornar á alsar l' únich monument cristià enterament del segle XIII que posseïa Barcelona, y tornar á enllassar ab aquesta rica anella la daurada cadena de la tradició artística.

Si á tals personas deguessém citar personalment, molt hauriam d' allargar los límits d' eix escrit, mes de cap manera podem prescindir de anomenar entre ellas al il·lustrat Rector de dita Parroquia, lo conegut Prebere D. Eduart Maria Vilarrassa, á qui 's pot ben assegurar se deu la restauració de que 'ns ocupém, axis com demés individus de la Junta qu' ha presidit tan noble empresa. Tampoch 'ns podem dispensar de felicitar al conegut mestre d' obras D. Geroni Granell y á son company lo Sr. Robert, autors, com del de que parlem, de la major part dels plans de las obras de mes bon gust que d' uns quants anys s' han fet á Barcelona, y 'ls quals, secundats pels bons operaris que an treba llat en ella, han donat una prova mes de sa intel·ligencia en la carrera que professan com creyem ho acreditarán en las sucesivas milloras de la nova esglesia.

Barcelona que veu ab llegitim orgull alsada novament la cristiana fàbrica que ab dolor vegé arru-narse, al mateix temps que ha donat un clar exemple d' iniciativa privada que molt diu en son favor, ha assegurat ab aytal fet als pobles mes avansats que vegeren ab sorpresa caure monument qu' era admiració de propis y estranys, qu' ella sabrá guardar á despit de utilitarias disposicions oficials, lo sagrat deposit de sas bel·lesas artísticas que conservant los mes gloriosos recorts de nostra gran historia, son motiu de delectació pera l' aficionat y de elevada inspiració pera l' artista.

A. P.

Barcelona. Agost 1871.

EPÍGRAMAS DE MARCIAL.

Sense publicar las tehvas,
Criticas, Leli, mas obras;
O las meuhas no critiques,
O las tehvas á llum dona.

Fa poch que Diaule era metge
Y ara á fossar s' es posat;
Lo matex ofici d' ara,
Es lo que tenia avans.

Compra bons versos, en Pau
Y diu despres que son seus;
Y ab rahó; que lo que compres
Pots sens duple dir que es teu.

Se matà Fani ell matex
Per lliurars del enemich;
Dich jo: ¿no es axò un deliri
De morir per no morir?

—
A un golafre.

Ni may dius mal de ningú
Ni de ningú may te quexas;
No manca, no obstant, qui diu
Que fa molt de mal ta llengua.

—
A un poeta dolent.

Perque no he volgut enviarte
Mas poesias, te'm quexas:
Sabs perquè? perque no vull
Que tu m'envies las tehuas.

—
Promets molt y no atens res
Al que't demana quelcom;
Sent axís, si re't demano
Dígasme sempre que no.

LI.

NOVAS.

La nit del benefici del senyor Mayeroni, est fou cridat á l'escena diferents cops; y al esserho al últim acte, 's vejé verdaderament voltat d'un núvol de rams de llaurer y flors, coronas de llaurer y colems ab cintas, y una immensitat de poesias catalanas y castellanas dels senyors Roca y Roca, Tomás y Salvany, Ubach y Vinyeta, Thomás y Bigas, Pizozzini, Alonso, Matheu y altres, què impresas ab papers de diferents colors se llensaren al ayre desde distints punts del teatre.

La societat catalana LA JOVE CATALUNYA, feu present al «eminent artista italià» d'un volúm, lucosament encuadernat pèls senyors Bastinos, contenint las obras mes importants de nostre teatre català, totas ellas de diferents autors, ab una elegant portada, y desobre la coberta l'escut d'armas de Catalunya voltat per una branca de llaurer y una palma, ab una estrella de cinch puntas, emblema del geni.

Altres presents se li feren també, entre ells lo retrato del beneficiat en un busto de plata, contribuhint tot á la mes completa ovació que se li feu.

—
Está en prempsa y 's publicará dintre de poch un poema fantástich pera piano á quatre mans, titolat *Cielo ed Inferno*, original del jove y reputat compositor En Joseph Rodoreda, del qual hem sentit fer grans elogis.

—
En un dels darrers números del'acreditada revista LA ILUSTRACION ESPAÑOLA Y AMERICANA y en la secció de llibres nous, se'n anuncia un d'En Francisco Trinchera, Director del arxiu de Nàpols, publicat en la matexa ciutat, que creyem pot esser d'interés pera l'història catalana, per quant es una col·lecció de documents pertanyents á la dinastia aragonesa que regnà en aquell territori; si bé es de doldrer no n'hi

hage cap de referent al regnat del fundador de ella nostre Anfos V. 1er de Nàpols. Lo titol de l'obra es lo següent: «Codice aragonés ó reyal cartas, Ordenansas y demás actes gubenatius dels soberans aragonesos en Nàpols pertanyents á l'administració interior del Reyalme y á las Relaciones exteriores». (*Codice Aragonese ó sia Lettere Regie, etc.*)

Al mateix temps se dona com á pròxima la reimpressió de l'obra del célebre historiador alemany Gerwinus, *Ensayo sobre l'història interna d'Aragó*.

—
Ha mort á l'Habana, víctima del vomit, lo conegut poeta y autor dramátich, En Joseph Julian Caveró. Fill de Murcia, mes criat entre nosaltres, aymava ab tota la forsa de son cor á exa Catalunya á qui endressá sa bonica Salutació que desde Madrid escrigué en nostra llengua y que fou publicada en lo setmanari català LA GRAMALLA. Ademés de las varias comedias que pèl teatre català havia escritas, ja conegudas de nostre públich, En Julian tenia varias poesias, catalanas també, qu' haurán quedat inéditas y que procurarèm publicar. Molt en castellà havia escrit; mes sas millors composicions sols de alguns seus amichs eran conegudas. Y últimament quan en busca de major profit y gloria corria, nos l'ha arreballat la mort á l'etat de vintydós anys. La gloria qu' en esta terra cercava, al cel l' haurá assolida.

¡Siali la terra lleugera!

—
Com nos alegrem de donar noticia de tot quant afavoreix la nostra ben aymada literatura, tenim un verdader gust en fer á saber á nostres lectors que prompte veurán la llum pública las obras poéticas, y dramáticas del distingit poeta mallorquí En Bartomeu Ferrá, com se pot veure per lo següent prospecte:

COMÉDIES Y POESIES D' EN BARTOMEU FERRÁ.

PROSPECTE.

Aquestes COMÉDIES Y POESIES se dividirán en seccions, de modo que, essent cuadèrns distints deurán formar tots plegats, un tom.

TÍTOLS DE LES SECCIONS.

- I.—FLORS DE TOT COLOR.—Contendrà: Poesies sèries, Poesies religioses y Balades en prosa.
- II.—HORES ALEGRES.—Contendrà: Refrans glosats, Tipos y Costums mallorquines y un entremés titulat: EL BAUL DE MADÓ BANAULA.
- III.—EL VIATJE DE LA REINA.—Crònica popular dividida en dues parts.
- IV.—ELS CALÇONS DE MESTRE LLUCH.—Comèdia.
- V.—CONTES VEYS, BARAYES NOVES.— id.
- VI.—ELS SEÑOS DE SON MISERIA.— id.

Prescindint del orde ab que deurán encuadernarse, se publicarán per entregues de 20 páginas, á rahó d' un ral cada una.

L' obra constará de dotze á quinze entregues, tot lo mes.

Cada comèdia tota sola, valdrá tres rals.

Se suscriuen en les llibrerías de D. F. Guasp, y de D. J. Montaner, en Palma.

Hem rebut lo darrer quadern de la REVUE DES LANGUES ROMANES, importantíssima publicació feta a Montpellier per la Societat que pera l'estudi de las matexas hi ha de desde fa molt temps constituïda, y de la què forman part tots los escriptors mes distingits del Mitjdia de França, que s'han proposat fer renaxer l'antiga literatura Provensal. Heus' aquí 'l' sumari:

Dialectes anciens.—Documents relatifs à l'hiver de 1470 à 1471. L'abbé—L. Vinas.—La Vie de sainte Euphrosyne, texte romain-latin du VIIIe IXe siècle. A. Boucherie.

Dialectes modernes.—Al tornarla à veurer: Victor Balaguer.—Dies iræ.... Al castell de Montgrí. Albert de Quintana.—La Reina Jano: Frédéric Mistral.—Ecrivains contemporains en langue d'oc.—Alphonse Michel.—Antonin Glaize.

Bibliographie.—Bulletin bibliographique de la langue d'oc, pendant l'année 1870. S. Leotard.

Chronique.—En esta última secció's fa entre altrás cosas una rápida ressenya de la passada festa dels Jochs Florals de Barcelona, y s'anuncia lo bon eczit obtingut per lo drama *Caritat* del nostre col·laborador En Joaquim Riera y Bertran. Una errada que será probablement d'imprenta devem fer notar en la dita ressenya, putx las composicions presentadas, son trescentas tretze y no doscentas tretze com se diu en ella.

Lo centenari de Sir Walter Scott, ha sigut un fet massa important en lo mon literari, perquè LA RENAXENSA que no pot restar indiferent a tot lo que sia d'interés per las lletres, las ciencias ó las arts, dexe de parlarne.

En lo mes d'Agost de l'any 1771, nasqué Sir Walter Scott. Anglaterra que bonesment guarda del autor del *Ivanhoe*, ha celebrat ab festas públicas, lo centenari de sa naxensa. Edimburg, la capital del antich reyalme d'Escossia, ha adornat sos carrers ab tapisos y ha fet alimarias y ha pregat en sos temples pe'l repós de l'ànima del noble baronnet. Lo govern de S. M. la reyna Victoria, ha ofert un premi al pintor que millor intérprete una de las escenas històricas descrita per la ploma de Sir Walter; en los teatres de Londres se han representat los dramas del ilustre autor. Tothom, en una paraula, govern y Municipi, noblesa y poble ha honrat com millor ha pogut la memoria d'aquell home qui digné: «oh Escossia ¡terra de las montanyas enespradas y de las boyras espessas, si puch reposar eternalment en ma patria, ja'm tindré per ditxós.»

Walter Scott fou un geni universal; ell cantá las glorias de l'Europa; ell recordá la historia de totas las èpocas històricas. Catalunya li deu la magnífica descripció de la cort del bon René d'Anjou y los elogis de la poesia catalana-provençal. (1)

Ditxosos los pobles que com Escossia han tingut un home que, donant vida a las tradiccions mitx oblidadas ha sabut enlayrarse sobres sos contemporanis

y enlayrarab ell a sa patria, ¿perquè Catalunya, que té com Escossia una historia interessant, y unas costums pintorescas no ha de tenir son Walter-Scott? ¿Perquè no ha de tenir un poeta que cante los recorts de la patria sobre las ruinas esfondradas dels monestirs y dels castells feudals? ¿Perquè no ha de tenir un poeta que sápig a enaltir lo present de la terra, tot embellint ab sos cants las figuras de sa historia.

Los paissos qui com Catalunya y Escossia han perdut sa nacionalitat, no poden prescindir de llur historia pus ella es com l'arxiu ahont se guardan los títols de sa noblesa y lo dret que tenen a gosar de lo que en llenguatje diplomàtic se diu *autonomia*.

Escossia actualment es gran per sa historia devant tota l'Europa, com ho será Catalunya 'l dia en que sas gestas sian del mon conegudas. ¡Ay de nostra terra si arribés a oblidar lo que fou en altre temps! ¿Perquè donchs no hi ha un poeta, ó un historiayre que vulga fer per sa patria, lo que'l gran geni escossés feu per la seva.

LA RENAXENSA, al recordar avuy lo nom del cantor de Abbotsford ho fa ab gratitut vera. Tots los pobles desdixats son germans: y qui per las armas ó per las lletres il·lustra a un d'exos pobles, fa gran honor a tots los altres. Per ço Catalunya, guarda ab veneració 'l recort de Walter-Scott.

En lo teatre del Tivoli s'estrená la setmana passada la sarsuela lletra d'En Eduart Vidal y Valenciano y música del mestre Manent titulada *Asort y a ventura*, axis com seposá per primera volta en escena en tan concorregut treté la parodia catalana de la popular opera bufa «La bella Helena» y que son autor Isidro Llauredó ha titolat *L'hermosa Magdalena*.

Tambe s'estrená en Novetats la segona part del drama «La Ronda den Tarres.»

En lo teatre del Tivoli's posará en escea pel benefici del senyor Torres una pessa titulada: *Es-tranyesas*.

RECLAMS.

CALENDAU, poema en dotze cants, escrit en provençal per Frederich Mistral; traducció catalana de J. Roca y Roca, se vent a 6 rals en las Llibrerias de Verjaguer, Eudalt Puig, Cerdá, Ginesta, Sierra, Plassa de Sant Jaume y en casa de l'editor, carrer de Caspe, núm. 62, tercer, (Ensanxe).

SANT MAGÍ DE BRUFAGANYA, melodrama llegendarí tradicional en quatre actes dividits en tretze quadros, original de A. Grifell, se vent a 8 rals a la Llibreria de N' Eudalt Puig, plassa nova.

A SORT Y A VENTURA, humorada en un acte y en vers original de D. Eduart Vidal y Valenciano, [música de D. Nicolau Manent, se vent a 2 rals a la Llibreria de N' Eudalt Puig, plassa nova.

Lo secretari de la Redacció, JOSEPH THOMÁS.

Estampa CATALANA, Petritxol, núm. 6.

(1) 1) la novel·la *Ana de Geissstein*.